

Deze handleiding helpt je op weg om een bloemrijk akkertje aan te leggen waarin vele vogels, vlinders, bijen, hommels, kevers en zelfs zoogdieren voedsel en schuilplekken vinden. Kortom een kleurrijk lapje grond boordevol leven! Verder vind je er ideeën over het opstarten van samenwerkingsverbanden tussen imkers, wildbeheereenheden, landbouwers, natuurverenigingen of gemeenten.

Inleiding

In 2012 startte Regionaal Landschap Lage Kempen op vraag van een jager met een project rond de aanleg van bloem- en kruidenrijke akkers. De hoofddoelstelling van het project was het verhogen van de biodiversiteit in het buitengebied. Met name door het vervangen van een aanzienlijke oppervlakte intensief beheerde akkers door een gevarieerd mengsel met oude landbouwgewassen en kruiden. 2 natuurverenigingen, 2 gemeenten, 4 wildbeheereenheden en enkele particulieren en imkers stapten mee in het project. Het project kreeg de financiële steun van de provincie Limburg. In totaal werd er 20 ha biodiversiteitsakkers aangelegd. In dezelfde periode liep het project "Over bloempjes en bijtjes", waarbij het de bedoeling was om de samenwerking tussen imkers, en natuurverenigingen, landbouwers en jagers te stimuleren.

Tijdens verschillende terreinbezoeken werden kansen en ideeën, maar ook onduidelijkheden of knelpunten tussen deze doelgroepen besproken. Uit de ontmoetingen tijdens het project kwam de vraag naar gebundelde en praktische informatie over biodiversiteitsakkers naar voor, vanuit landbouwers, imkers en zeker vanuit wildbeheereenheden. De ervaringen die we opgedaan hebben willen we graag delen met iedereen die interesse heeft om dergelijke akkers of akkerranden aan te leggen. In deze handleiding willen we praktische tips geven voor de aanleg van biodiversiteitsakkers.

1. Biodiversiteitsakkers zorgen voor meer leven

a. Wat is een biodiversiteitsakker?

Biodiversiteitsakkers, fauna-akkers of wildakkers zijn allemaal dezelfde termen voor akkers of akkerranden die ingezaaid worden met een mengsel van akkerkruiden, akkerbloemen, grassen en oude landbouwgewassen. Ze hebben geen economisch nut, maar worden ingezaaid om voedsel- en schuilmogelijkheden te creëren voor dieren.

Het zaadmengsel van een biodiversiteitsakker is zo samengesteld dat achtereenvolgens verschillende soorten in bloei komen. Zo staat de akker de hele zomer en herfst in bloei.

b. Waarom?

Vandaag de dag worden veel akkers ingenomen door maïs. Maïs is een nuttig voedselgewas in de landbouw, maar in het wild levende dieren maken er weinig gebruik van. In een biodiversiteitsakker is er variatie in de structuur van de vegetatie. Door zijn specifieke samenstelling vindt een grote groep dieren er een heel jaar door voedsel en beschutting. Tijdens de winter liggen klassieke akkers er kaal bij, maar de biodiversiteitsakkers blijven de hele winter staan. Zo blijven de dieren profiteren van het voedsel en de beschutting die deze akkers bieden in moeilijkere tijden. Een groep die het bijzonder moeilijk heeft de laatste jaren zijn zeker de bijen: enerzijds door ziektes en parasieten en anderzijds door een te weinig en onvoldoende gevarieerd aanbod aan stuifmeel en nectar. In de biodiversiteitsakkers bloeien verschillende soorten opeenvolgend vanaf het voorjaar tot de herfst, zodat er steeds nectar en stuifmeel beschikbaar is.

De ingezaaide plantensoorten vormen op het einde van het seizoen zaden die een bron van voedsel zijn voor insecten, vogels en kleine zoogdieren. In de akkers vinden zowel opgroeiende jongen als volwassen dieren een schuilplaats. Bovendien geven de bloeiende grassen, granen, kruiden en bloemen het landschap een kleurrijke toets.

Biodiversiteitsakkers trekken met hun bloemen en kruiden heel wat verschillende dieren aan.

c. Wie maakt gebruik van deze akkers?

De bloemen en kruiden trekken heel wat ongewervelden aan zoals vlinders, bijen en hommels die zich te goed doen aan de nectar. Tal van vogelsoorten bezoeken de akkers voor de zaden en de insecten. Grondbroeders, zoals de patrijs, kunnen er hun jongen in groot brengen. Ze profiteren van het groot insectenaanbod en kunnen er schuilen bij koud en nat voorjaarsweer.

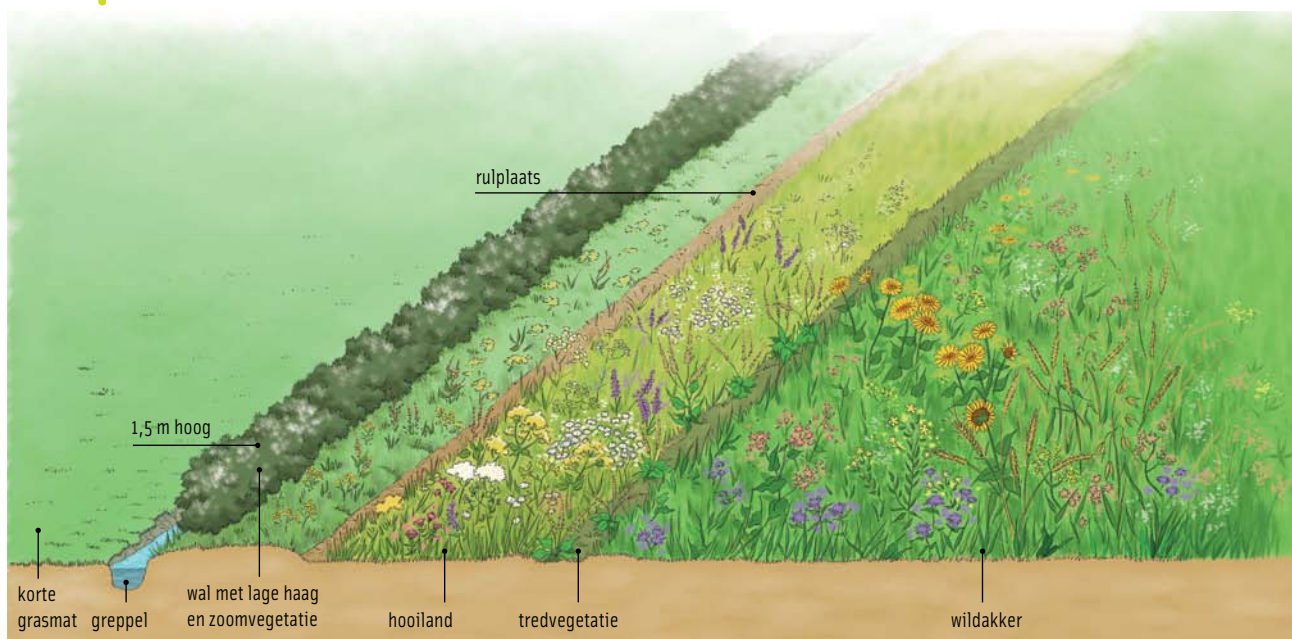
Maar ook roofvogels kan je aantreffen boven deze akkers, op zoek naar muizen. Andere kleine zoogdieren zoals hazen en konijnen schuilen in de akkers en doen zich te goed aan de knollen en bladeren. Zelfs reeën kan je er aantreffen.

Door de akkers ijl in te zaaien, krijgen ook natuurlijke akkerkruiden de kans om te kiemen. Zo dragen ze bij aan de plantendiversiteit in de akkers.

Een biodiversiteitsakker biedt nog meer voordelen als hij in verbinding staat met andere landschapselementen.

Zo geeft een haag nest- en schuilmogelijkheid, een greppel beschutting voor als het koud is, in een hooiland krioelt het van insecten en in een tredvegetatie (plek waar de tractor veel rijdt of waar er veel gewandeld wordt) groeien planten met oliehoudende zaden die zeer voedzaam zijn.

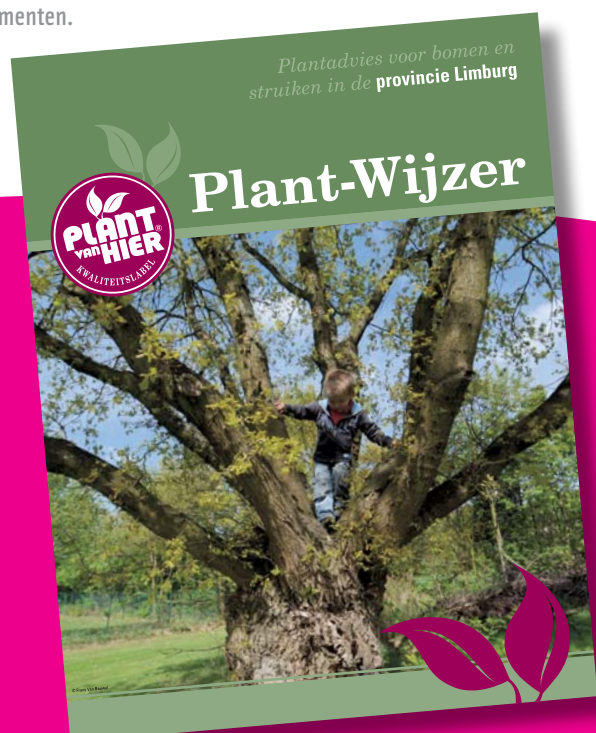
Op pagina 10 en 11 vind je een lijst met inheemse bomen en struiken die interessant zijn voor vlinders en/of bijen.

Een ideale fauna-akker staat in verbinding met andere landschapselementen.

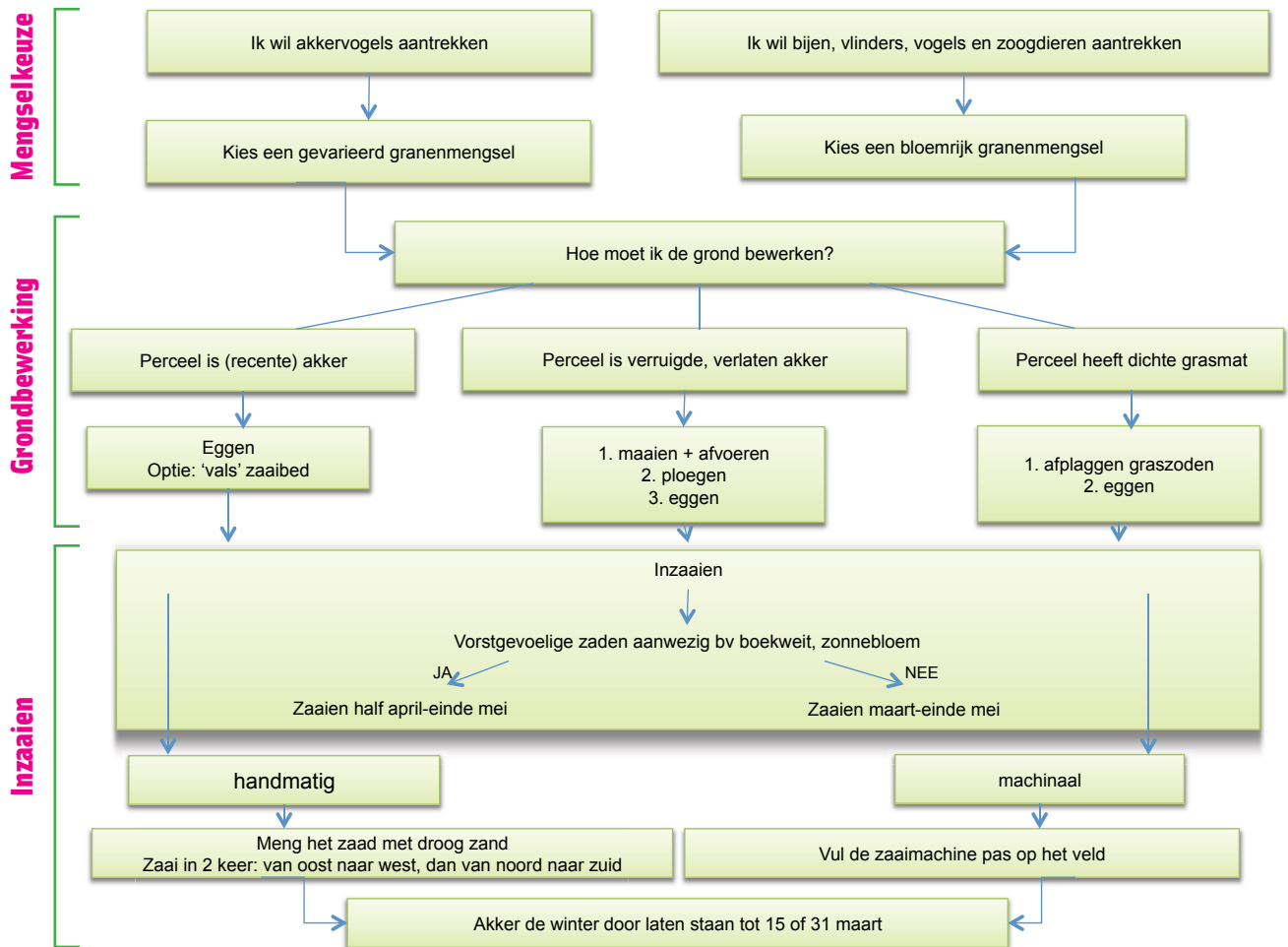

Plantadvies voor streekeigen bomen en struiken vind je in de brochure Plant-Wijzer die je kan downloaden via www.RLLK.be of je kan bladeren door de plantengids op www.plantvanhier.be.

2. Hoe leg ik een biodiversiteitsakker aan?

Onderstaand schema geeft in een oogopslag weer hoe je best te werk gaat. Meer uitleg en details vind je de tekst onder het schema.

Vaktaal

EGGEN

is een grondbewerking waarbij door middel van een eg grote kluiten aarde fijn gemaakt worden. Er worden tanden door de grond getrokken die de bodem los maken. De bodem verscheurt en verkrumelt hierdoor maar wordt niet verplaatst.

PLOEGEN

is een grondbewerking van een akker waarbij de grond gekeerd wordt. Bij deze bewerking is het de bedoeling om gewasresten, onkruid en mest onder te werken om een 'propere' bodem achter te laten. Dit is te vergelijken met spitten in de moestuin. Nadien is nog een tweede bewerking nodig (eggen) om een fijn en vlak zaaibed aan te leggen.

a. Welk mengsel moet ik gebruiken?

De keuze van het mengsel hangt af van de diergroepen die je van het voedsel en de schuilplaatsen van de akker wil laten profiteren. Zo zal je een ander mengsel inzaaien als je vooral bijen wil bevoordelen, dan wanneer je vooral akkervogels wil aantrekken. Voor bijen is het interessant dat er veel bloemen die stuifmeel en nectar leveren in de akker staan. Akkervogels profiteren vooral van graanakkers.

Bijen zijn gebaat bij bloemen die veel stuifmeel leveren.

Hou bij de keuze van het zaadmengsel altijd rekening met de bodemsoort. Op rijkere gronden zullen meer soorten gedijen dan op arme zandgronden. Ook het vochtgehalte in de bodem is belangrijk. Vraag bij de leverancier voor welke gronden de zaadmengsels geschikt zijn!

Autochtone en inheemse soorten zijn het meest geschikt om in te zaaien. Het kiemingssucces is immers grotendeels afhankelijk van de weersomstandigheden en inheemse soorten zijn aangepast aan ons klimaat. Het gebruik van autochtoon

materiaal vergroot de kans op succes nog meer. Hiertoe kan zaad uit de omgeving genomen worden of kan maaisel opgevoerd worden. Let er zeker op dat er geen woekerende soorten aanwezig zijn in het mengsel. Grassoorten die kunnen woekeren en die beter vermeden worden zijn o.a. gewone glanshaver, gladde witbol en Engels raaigras.

In de handel zijn veel verschillende kant-en-klare zaadmengsels te verkrijgen, gaande van veldbloemenmengsels, akkermengsels, hooilandmengsels tot mengsels voor akkervogels, voor bijen, voor wild, Wil je een groter project opstarten of wil je een zeer grote oppervlakte inzaaien, dan kan je ook zelf een mengsel samenstellen en aan een zaadhandelaar vragen of hij dit specifieke mengsel voor jou samenstelt.

b. Biodiversiteitsakkers in de praktijk

Voor het project biodiversiteitsakkers werden 2 mengsels gekozen. Eén granenmengsel dat specifiek gericht was op akkervogels in de Kempen en een tweede mengsel dat bestond uit 16 soorten waarbij een heel scala aan diersoorten van kunnen profiteren. Dit laatste mengsel bestond uit 30% graangewassen, 15% knolgewassen en 52% bijenplanten. Er werd gekozen voor streekeigen en oude landbouwgewassen, zo weinig mogelijk exoten en zeker geen exoten die sterk uitzaaien. Inheemse kruiden werden niet ingezaaid zodat er geen flora-vervalsing zou optreden. Autochtone zaden van kruidachtigen zijn nog niet in de handel verkrijgbaar. De gebruikte zaden waren allemaal Belgische en niet-behandelde of ontsmette zaden. Onderstaande tabel geeft de samenstelling van de gebruikte mengsels.

soort	aandeel %	motivatie	bloemkleur
zomertarwe	15	partrijs, fazant, houtduif, veldleeuwerik, roek, ringmusvink, groenling, geelgors	
zomerrogge	10	nadeel: gaat snel legeren	
haver	5	vogels, geelrogs, muizen nadeel: veliest snel zijn korrels	
boekweit	7	bijen	wit
radijs	3	knolgewas + bijen	wit
dille	5	gaat goed op zandgrond, schermbloemige: bijen	geel
kropaar	5	zaad, pollenvormend, structuur, patrijs, fazant	
phacelia	7	veel nectar en stuifmeel, insecten, bijen, patrijskuikens	paars
bernagie	5	bijen, hommels, insecten, patrijskuikens	blauw
koolzaad	5	veel nectar en stuifmeel, insecten, zaden	geel
koolraap	7	knolgewas, zoogdieren	geel
zonnebloem	5	nectar, stuifmeel, groenling	geel
bladrammenas	5	akkervogels (vetrijke zaden), bijen, zweefvliegen, zoogdieren, groenbemester	wit-roze
gele mosterd	5	veel nectar en stuifmeel, vink, gorzen, kneu, mussen, bodemverbeteraar	geel
gele lupine	5	veel nectar, stuifmeel, bijen, bloeit van juni-okt, maar zeer standplaatsgevoelig	geel
vlas	6	structuur, waardevol zaad, blijft lang in de winter o.w.v. de vezels, kneu	blauw

Samenstelling bloemrijk zaadmengsel gebruikt voor het project biodiversiteitsakkers.

De gemarkeerde soorten zijn gewassen die vroeger in de Kempen courant geteeld werden.

granenmengsel
65% zomertarwe
25% zomerrogge
15% boekweit

Samenstelling granenmengsel gebruikt voor het project biodiversiteitsakkers.

Kies bij een granenmengsel voor granenrassen die niet te snel gaan legeren (plat liggen). Bovendien moeten de korrels zo lang mogelijk in de aren blijven zitten. Triticale scoort hiervoor het best, gevolgd door tarwe en gerst.

Gele lupine, bladrammenas, vlas en phacelia in een biodiversiteitsakker in Neerpelt.

c. Grondbewerking

Inzaaien moet gebeuren op kale, onkruidvrije en goed doorwortelbare bodem. De grondbewerking is afhankelijk van de huidige toestand van het perceel.

- Het perceel is een (recente) akker:

Gebruik een cultivator of eg. Vermijd ploegen of frezen omdat deze bodembewerkingen een negatief effect hebben op het bodemleven. Om de invloed van ongewenste soorten te beperken wordt best eerst een 'vals' zaaibed aangelegd. Dit houdt in dat enkele weken voor het zaaien een zaaibed wordt bereid, waarin het aanwezige onkruidzaad kan ontkiemen. vlak voor het inzaaien wordt een laatste ondiepe grondbewerking uitgevoerd, een soort mechanisch wieden, waarmee de ontkiemende kruiden worden verwijderd. De grondbewerking moet bij droog weer en zeer ondiep

gebeuren (2-5 cm), anders komen nieuwe zaden aan het oppervlak. De beginontwikkeling van het ingezaaide mengsel met de kruiden wordt hiermee bevorderd.

- Het perceel is een verruigde, verlaten akker:

Zijn er veel kruidachtige soorten aanwezig, dan worden deze verwijderd door te maaien en vervolgens het maaisel af te voeren. De overgebleven kruidachtige vegetatie kan ondergeploegd worden. De werkzaamheden gebeuren tussen december en maart wanneer de bovengrondse massa het kleinst is. Een uitzondering vormen kruidachtige begroeiingen waarin hardnekkige wortelonkruiden met worteluitlopers voorkomen. In dat geval wordt best eerst de zode geplagd (in het geval van bv. grote brandnetel, zevenblad en kweek). Voor diepwortelende soorten zoals akkerwinde, haagwinde, heermoes en akkerdistel is dit niet genoeg en dient de bovenste bodemlaag (50-70 cm) afgegraven te worden. Eventueel vervangen door 'schone grond'. Een andere optie is de vegetatie enkele jaren te maaien en af te voeren vooraleer de biodiversiteitsakker aan te leggen.

- Het perceel heeft een dichte grasmat:

Graszoden kunnen best afgeplagd en afgevoerd worden. Hierbij wordt het bodemprofiel niet verstoord en kan direct met de aanleg gestart worden. Bij grote oppervlakten kunnen de graszoden ondergewerkt worden door te ploegen. Dit gebeurt voor de winter. Na het ploegen kan de grond losgemaakt worden met een eg. Volstaat dit niet, dan kan de bodem gefreesd worden.

Let op dat je geen waardevolle graslanden omzet in akkers!

d. Bemesting

Op licht (zeer voedselarme bodems) kan er in de bovenste 10 cm wat compost ondergewerkt worden. Die dient als voeding voor de kiemplanten en vermindert de kans op uitdroging.

e. Inzaaien

Het inzaaien gebeurt maximaal 7 dagen na de grondbewerking. De bodem moet eerst oppervlakkig worden losgemaakt (tot 2 cm diepte).

Inzaaien kan handmatig of machinaal. Bij handmatige inzaai is het vaak moeilijk om gelijkmatig in te zaaien. Er wordt best in twee keer gezaaid; bijvoorbeeld eerst van oost naar west en dan van noord naar zuid. Bloemrijke akkers worden ijl ingezaaid. Dan is er minder concurrentie tussen de planten, worden ze groter en steviger en bloeien ze langer. Ook natuurlijke akkeronkruiden krijgen zo meer kansen. Dun zaaien kan door droog zand te mengen met het zaadgoed.

Na het inzaaien kunnen de zaden nog licht ingeharkt worden (een halve cm is voldoende, maximaal 2 cm). Dit zorgt voor een goed contact tussen het zaad en de bodem.

Zaaitijd: vanaf half maart tot einde mei. Vorstgevoelige soorten zoals boekweit en zonnebloem worden pas vanaf half april ingezaaid. De grond moet relatief vochtig en goed bewerkbaar zijn (dus niet te nat). Zaaïen gebeurt het best bij windstil weer en wanneer er regen voorspeld wordt.

Zaaidichtheid: De zaaidichtheid hangt af van het soort mengsel dat je kiest. Voor bovenvermeld bloemrijk zaadmengsel is de zaaidichtheid 30 kg per ha of 0,3 kg per are. Het granenmengsel werd ingezaaid met een dichtheid van 125 kg per ha.

3. Instandhouding

a. Jaar van aanleg:

Om een meer structuurrijke vegetatie in de akker te krijgen kunnen er stroken in gemaaid worden. Dit gebeurt best op een tijdstip wanneer de eerst bloeiende soorten al zaad gevormd hebben. Het beste resultaat wordt verkregen als er gemaaid wordt en het maaisel pas na enkele dagen af te voeren zodat de zaden dan nog op de kale bodem kunnen vallen. Op deze plaatsen kunnen in hetzelfde jaar opnieuw planten bloeien waardoor de akker nog langer in bloei staat.

b. Volgende jaren:

Bloemrijke akkers zijn beplantingen die bestaan uit pioniersplanten. Ze kunnen maar blijven bestaan door het regelmatig verstoren van de bodem. De akkers blijven best staan tot 31 maart. Daarna kan de bodem terug bewerkt worden. In het tweede jaar kan er minder zaad gebruikt worden dan in het eerste jaar omdat er nog zaden in de bodem aanwezig zijn. Bijzaaiën gebeurt best na de bodembewerking. Tot 4 jaar na aanleg wordt er best telkens bijgezaaid. Pas na enkele jaren (\pm 4 jaar) is de zaadbank zodanig goed ontwikkeld dat er bij bodembewerking steeds voldoende zaden aan de oppervlakte komen voor een nieuw groeiseizoen. Graan moet wel ieder jaar worden ingezaaid.

4. Subsidiemogelijkheden?

Erkende wildbeheereenheden kunnen via het Agentschap voor Natuur en Bos subsidies krijgen voor het inzaaiën van landbouwgronden of akkerranden met kruidenmengsels. Deze subsidie bedraagt max. 1.000 euro/ha met als voorwaarde dat de kruidenmengsels minstens tot 31 maart blijven staan. Ook voor de aankoop van zaden kunnen subsidies verkregen worden.

Het aanvraagformulier is te downloaden via www.natuurenbos.be dan doorklikken > natuurbeleid > wild-beheer/jacht > wildbeheereenheden > subsidies. Daar vind je het aanvraagformulier en de criteria voor project-subsidies.

5. Goede praktijkvoorbeelden

a. Inzaaiën van wildakkers met bloemen die interessant zijn voor bijen

Wildbeheereenheden (WBE) zaaïen vaak wildakkers in met allerlei mengsels. Het doel van deze wildakkers is voedsel-, nest-, en schuilgelegenheid te creëren voor hoofzakelijk jachtwild. Door een mengsel te kiezen waar veel nectar- en stuifmeelsoorten inzitten, kunnen bijen mee profiteren van dit voedselaanbod. Een dergelijk mengsel trekt ook vele andere insecten aan die van levensbelang zijn voor de kuikenoverleving van o.a. de patrijs. Kortom: win-win! WBE's zijn dan ook voor imkers ideale partners om een groter en gevarieerder voedselaanbod in ons landschap te realiseren.

Goed praktijkvoorbeeld: WBE De Prinsenloop

WBE De Prinsenloop uit Neerpelt zaaide in 2012 in totaal 3 ha aan biodiversiteitsakkers in met het 16 soorten tellende zaadmengsel. 30% van dit mengsel bevatte oude Kempische graangewassen (zomerrogge, zomertarwe en haver). Maar ook boekweit, vlas en gele lupine. 15% waren knolgewassen en 52% kruidachtige planten die veel stuifmeel en nectar leveren. Een perceel van bijna 2 ha werd ingezaaid om o.a. ook de wulp een duwtje in de rug te geven. Heel de akker is omzoomd door een 6 meter brede strook ruigte. Aan 2 zijden van de akker bevindt zich bovendien nog een mooie structuurrijke houtkant. En dat heeft succes: in de ruigtestrook broedt de wulp. De kruiden in het zaadmengsel trekken veel insecten aan die van levensbelang zijn voor de kuikens. De WBE helpt op die manier heel concreet mee aan de biodiversiteit, ook van soorten die geen jachtwild zijn.

Een biodiversiteitsakker omzoomd door een brede ruigtestrook en een houtkant biedt zowel voedsel-, schuil- als nestgelegenheid.

b. Bijenvriendelijke groenbemesters of inzaai van verloren landbouwhoekjes met een bloemrijk zaadmengsel

Groenbemesters hebben als voordeel stikstof te fixeren, organische stof te produceren, erosie en onkruidontwikkeling tegen te gaan. Na de teelt van graan of vroege akkergewassen (aardappelen, bloemkool, ...) zaait een landbouwer nog al eens een groenbemester in. Win-win als de landbouwer kiest voor een groenbemester die ook interessant is voor bijen. Voorbeelden zijn gele mosterd, phacelia, bladrammenas, bernagie, raapzaad of boekweit. Ze zijn een goede nectarbron voor bijen in het najaar. Hoog tijd dus om eens met je buurboer een praatje te gaan maken...

Goed praktijkvoorbeeld: Landbouwer Jiri Vitt

Akkerbouwer Jiri Vitt uit Wuustwezel zaait verloren hoekjes in met een bloemrijk graanmengsel. Dit zijn kleine strookjes/perceeltjes tussen bomen, langs grachten of uitsprongen in akkers. Door de schaduw van de bomen staat de maïs daar toch al minder hoog en je kan er moeilijk bij met de machines. In plaats van deze plekken braak te laten liggen, zaait Jiri ze in met een bloemrijk zaadmengsel. Door afwisseling te brengen in de gewassen verbetert ook de structuur van de bodem.

Bloemrijke akkerrand naast een hooiland en begrensd door een houtkant.

c. Samenwerken met een gemeente: inzaaien van snippergroen en restgronden

Goed praktijkvoorbeeld: De gemeente Bocholt

De gemeente Bocholt zaaide op 3 kleine perceeltjes een bloemrijk mengsel in. Het ging om een braakliggend stukje grond langs een basisschool, een perceel langs het kerkhof en een strook langs de finse piste. Bijen en vlinders deden zich te goed aan dit extra aanbod aan stuifmeel en nectar. Een infobord zorgde voor de nodige tekst en uitleg. De perceeltjes waren tussen de 5 en de 30 are groot. De gemeente gaf de lokale imkersbond toestemming om bijenkasten op één van de percelen te plaatsen. Een mooi voorbeeld hoe een gemeente op een publieke plaats met een zeer kleine oppervlakte toch de biodiversiteit een duwtje in de rug kan geven!

Gemeenten kunnen de biodiversiteit stimuleren op publieke plaatsen.

d. Samenwerken met een natuurvereniging

Goed praktijkvoorbeeld: Imkers en natuurbeheerders in Beringen

Imkers en natuurbeheerders in Beringen bundelen hun krachten. Samen zijn ze de strijd aangegaan tegen de invasieve woekerende reuzenbalsemien. In augustus werden de waterlopen in een afgebakende zone afgewandeld en de planten verwijderd. In het daaropvolgende najaar hebben zij ook weer samen inheemse en bijenvriendelijke bomen en struiken geplant (o.a. sporkenhout, tamme kastanje). Ook bijenkasten werden geplaatst in natuurgebied. Deze samenwerking geeft een dubbele winst voor de natuur! !!Samenwerking biedt heel wat voordelen voor bijen, maar ook voor de natuur!

6. Veelgestelde vragen

• Wat is het verschil met een bloemenweide?

Een biodiversiteitsakker is in feite een bloemenakker. Deze bestaat uit een- of tweejarige planten die kiemen op verstoorde grond. Het is dus noodzakelijk dat de grond eerst geschoffeld of geploegd wordt voordat je zaait. Een bloemenweide is een grasland dat bestaat uit meerjarige of doorlevende planten zoals margriet, zandblauwtje, sint-janskruid, duizendblad, Als een bloemenweide 2 keer per jaar gemaaid wordt en het maaisel wordt afgevoerd, komen deze planten jaarlijks terug.

• De zaden kiemen niet in mijn akker. Hoe komt dat?

Zeer natte standplaatsen zijn meestal niet geschikt voor akkers aan te leggen. Zaaïen tijdens een lange droogteperiode wordt niet aangeraden. Er wordt best gezaaid wanneer er regen voorspeld wordt.

• Wat kost een zaadmengsel?

De kostprijs van het zaadmengsel hangt af van de samenstelling van het mengsel en van de hoeveelheid die je bestelt. Je hebt al zaadmengsels van 5 euro/kg bij een grote afname. Maar opgepast: de zaaidichtheid (hoeveel je moet zaaïen per oppervlakte) is dan weer afhankelijk van het soort mengsel dat je kiest. Je kan natuurlijk ook apart de zaden van verschillende soorten kopen en de zaden dan zelf mengen. Dit drukt ook de kostprijs.

• Welke planten zijn geschikt voor bijen?

Goede bijenplanten zijn planten die een hoge nectar en/of pollenwaarde hebben. Volgende planten zijn o.a. geschikt: radijs, boekweit, dille, phacelia, bernagie, bladrammenas, gele mosterd, lupinen, witte klaver, paardenbloem, koriander, luzerne, korenbloem, honingklaver, komkommer, ... Meer weten? Vraag het aan een imker bij jou in de buurt!

• Imkers mogen bijenkasten op mijn perceel zetten. Waar vind ik een imker?

Alle afdelingen van de Limburgse Imkersbond vzw vind je op www.libvzw.be.

• Wat kan ik als landbouwer doen voor bijen?

Na de teelt van graan of vroege akkergewassen kan er een groenbemester ingezaaid worden die interessant is voor bijen. Voorbeelden zijn gele mosterd, phacelia, bladrammenas, bernagie, raapzaad of boekweit. Ze zijn een goede nectarbron voor bijen in het najaar. Meer tips vind je in de brochure 'Boeren voor bijen' via www.inagro.be.

• Is er een Wildbeheereenheid (WBE) in mijn buurt?

Dat kan je even nakijken op www.hvv.be.

• Wat als ik een zeldzame soort zie in mijn biodiversiteitsakker?

Geef je waarneming in op www.waarnemingen.be.

Waarnemingen.be is een databank waar vrijwilligers alle flora en fauna-waarnemingen kunnen invoeren. Dit is een initiatief van Natuurpunt Studie vzw en Stichting Natuurinformatie.

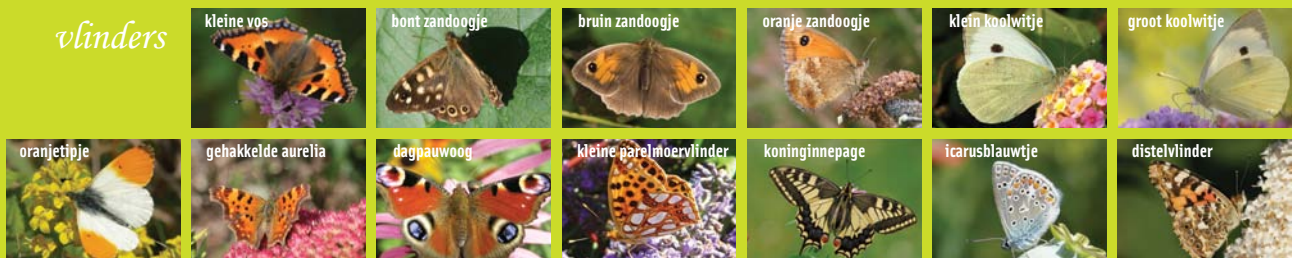

7. Welke soorten kan je verwachten in een biodiversiteitsakker?

De vernoemde soorten zijn een greep uit verschillende diersoorten die je kan tegenkomen in een biodiversiteitsakker.

Deze opsomming is zeker niet volledig. In een biodiversiteitsakker wemelt het van het leven. Het zijn teveel soorten om op te noemen.

vlinders

Nog meer dagvlinders vind je op de 'zoekkaart dagvlinders' van de dienst NME. De zoekkaart kost € 1,50. Je vindt ze in heel wat bezoekerscentra of op <http://www.lne.be/themas/natuur-en-milieueducatie/algemeen/educatief-materiaal/zoekkaarten>.

vogels

andere insecten

zoogdieren

Literatuur

Technisch Vademecum Kruidachtigen. Harmonisch Park- en Groenbeheer. Uitgave van het Agentschap voor Natuur en Bos.

Fauna-akkers in de Voorkempen. Brochure uitgegeven door Regionaal Landschap de Voorkempen.

Leren beheren. Agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Uitgave van het Regionaal landschap Haspengouw en Voeren en Proclam.

Lijst van inheemse bomen en struiken die interessant zijn voor vlinders en bijen

Iedere regio in Limburg heeft zijn typische plantensoorten. Afhankelijk van de bodemsoort, het vochtgehalte en het klimaat groeien bepaalde bomen en struiken beter of minder goed in een bepaalde regio. Van nature komen sommige soorten wel of niet voor in een bepaalde streek. Zo hoort een wilde kardinaalsmuts bijvoorbeeld niet thuis in de Kempen, maar wel in Haspengouw. Houd hiermee rekening als je bomen en struiken gaat planten.

WWW.PLANTVANHIER.BE

LIJST VAN DE SOORTEN PER HERKOMSTGEBIED

- uitstekende waardplant of nectarplant voor vlinders
- uitstekende nectar- en/of pollenplant voor bijen

Haspengouw

- Acer campestre* – veldsdoorn of Spaanse aak
- Alnus glutinosa* – zwarte els
- Betula pendula* – ruwe berk
- Betula pubescens* – zachte berk
- Carpinus betulus* – haagbeuk
- Cornus mas* – gele kornoelje
- [aanplant enkel in hagen op kalkrijke gronden (cultuurhistorische soort)]
- Cornus sanguinea* – rode kornoelje
- Corylus avellana* – hazelaar
- Crataegus laevigata* – tweestijlige meidoorn
- [steeds samen met éénstijlige meidoorn aanplanten]
- Crataegus monogyna* – éénstijlige meidoorn
- Cytisus scoparius* – brem
- Euonymus europaeus* – wilde kardinaalsmuts
- Fagus sylvatica* – beuk
- Fraxinus excelsior* – gewone es
- Ilex aquifolium* – hulst
- Populus tremula* – ratelpopulier of trilpopulier
- Prunus avium* – zoete kers of boskers
- Prunus padus* – Europese vogelkers
- [enkel aanplanten in beekvalleien]
- Prunus spinosa* – sleedoorn
- Quercus petraea* – wintereik
- Quercus robur* – zomereik
- Rhamnus frangula* – sporkhout of vuilboom
- Rosa canina* – hondsroos
- Salix alba* – schietwilg

14

- Salix aurita* – georde wilg
- Salix caprea* – boswilg
- Salix cinerea* – grauwe wilg
- Salix fragilis* – kraakwilg
- Sambucus nigra* – gewone vlier
- Sorbus aucuparia* – wilde lijsterbes
- Tilia cordata* – winterlinde
- Tilia platyphyllos* – zomerlinde
- Ulmus glabra* – ruwe iep of bergiep
- [enkel aanplanten in hagen die regelmatig gesnoeid worden om iepenziekte te voorkomen]
- Ulmus minor* – gladde iep of veldiep
- [enkel aanplanten in hagen die regelmatig gesnoeid worden om iepenziekte te voorkomen]
- Viburnum opulus* – gelderse roos

Maasvallei

- Acer campestre* – veldsdoorn of Spaanse aak
- Alnus glutinosa* – zwarte els
- Betula pendula* – ruwe berk
- Betula pubescens* – zachte berk
- Carpinus betulus* – haagbeuk
- Cornus mas* – gele kornoelje
- [aanplant enkel in hagen (cultuurhistorische soort)]
- Cornus sanguinea* – rode kornoelje
- Corylus avellana* – hazelaar
- Crataegus laevigata* – tweestijlige meidoorn
- [steeds samen met éénstijlige meidoorn aanplanten]
- Crataegus monogyna* – éénstijlige meidoorn
- Cytisus scoparius* – brem
- Euonymus europaeus* – wilde kardinaalsmuts
- Fagus sylvatica* – beuk
- Fraxinus excelsior* – gewone es
- Ilex aquifolium* – hulst
- Populus tremula* – ratelpopulier of trilpopulier
- Prunus avium* – zoete kers of boskers
- Prunus padus* – Europese vogelkers
- [enkel aanplanten in beekvalleien]

- Prunus spinosa* – sleedoorn 🍷 🍷
- Quercus petraea* – wintereik 🍷
- Quercus robur* – zomereik 🍷
- Rhamnus frangula* – sporkehout of vuilboom 🍷 🍷
- Rosa canina* – hondсроos 🍷 🍷
- Salix alba* – schietwilg 🍷
- Salix aurita* – georde wilg 🍷
- Salix caprea* – boswilg 🍷 🍷
- Salix cinerea* – grauwe wilg 🍷
- Salix fragilis* – kraakwilg 🍷
- Salix purpurea* – bittere wilg 🍷
- Sambucus nigra* – gewone vlier 🍷
- Sorbus aucuparia* – wilde lijsterbes 🍷 🍷
- Tilia cordata* – winterlinde 🍷 🍷
- Tilia platyphyllos* – zomerlinde 🍷
- Ulmus glabra* – ruwe iep of bergiep 🍷
[enkel aanplanten in hagen die regelmatig gesnoeid worden om iepenziekte te voorkomen]
- Ulmus minor* – gladde iep of veldiep 🍷
[enkel aanplanten in hagen die regelmatig gesnoeid worden om iepenziekte te voorkomen]
- Viburnum opulus* – gelderse roos 🍷

Kempen

- Alnus glutinosa* – zwarte els
- Betula pendula* – ruwe berk
- Betula pubescens* – zachte berk
- Carpinus betulus* – haagbeuk
[zeldzame soort voor de Kempen. Groeit enkel op voedselrijke bodems]
- Corylus avellana* – hazelaar 🍷
- Crataegus monogyna* – éénstijlige meidoorn 🍷
- Cytisus scoparius* – brem 🍷 🍷
- Fagus sylvatica* – beuk
[zeldzame soort voor de Kempen. Groeit enkel op voedselrijke bodems]
- Fraxinus excelsior* – gewone es
[gedijt niet op arme zandgronden]
- Ilex aquifolium* – hulst 🍷 🍷
- Populus tremula* – ratelpopulier of trilpopulier 🍷

- Prunus padus* – Europese vogelkers 🍷 🍷
[enkel aanplanten in beekvalleien]
- Prunus spinosa* – sleedoorn
[zeldzame soort voor kempen. Groeit enkel op voedselrijke bodems] 🍷 🍷
- Quercus petraea* – wintereik
[bij aanplant zeker autochtoon plantsoen gebruiken om wille van autochtone populaties in de Kempen]
- Quercus robur* – zomereik 🍷
[bij aanplant zeker autochtoon plantsoen gebruiken om wille van autochtone populaties in de Kempen]
- Rhamnus frangula* – sporkehout of vuilboom 🍷 🍷
- Rosa canina* – hondсроos 🍷 🍷
- Salix alba* – schietwilg 🍷
[groeit niet op arme, droge zandgronden]
- Salix aurita* – georde wilg 🍷
- Salix caprea* – boswilg 🍷 🍷
- Salix cinerea* – grauwe wilg 🍷
- Salix fragilis* – kraakwilg 🍷
[groeit niet op arme, droge zandgronden]
- Sambucus nigra* – gewone vlier
- Sorbus aucuparia* – wilde lijsterbes 🍷 🍷
- Tilia cordata* – winterlinde 🍷 🍷
[gedijt niet op arme, droge zandgronden]
- Tilia platyphyllos* – zomerlinde 🍷
[gedijt niet op arme, droge zandgronden]
- Ulmus minor* – gladde iep of veldiep 🍷
[enkel aanplanten in hagen die regelmatig gesnoeid worden om iepenziekte te voorkomen]
- Viburnum opulus* – gelderse roos

- uitstekende waardplant of nectarplant voor vlinders
- uitstekende nectar- en/of pollenplant voor bijen

Deze handleiding werd opgemaakt en uitgegeven door Regionaal Landschap Lage Kempen in kader van het project "over bloempjes en bijtjes" en het biodiversiteitsproject "biodiversiteitsakkers".

Het project "over bloempjes en bijtjes" kadert binnen een overkoepelend project 'Draagvlakverbreding Landbouw & Milieu' van de Vlaamse Overheid. Met steun van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, het Departement Landbouw en Visserij, de Vlaamse Landmaatschappij en het Agentschap voor Natuur en Bos.

Het project "biodiversiteitsakkers" krijgt de financiële steun van de provincie Limburg.

Redactie: Ilse Plessers, Regionaal Landschap Lage Kempen vzw
Eindredactie: An Bloemen, Regionaal Landschap Lage Kempen vzw

Foto's: RLLK, Matthias Barby, Friedrich Böhringer, Thomas Bresson, Pierre Dalous, Nele Goetz, Marc Herremans, David Illif, Alex Jankovic, Michael Maggs, Joe Pell, Reint Jakob Schut, Dimitri Torterat, Frans Van Bauwel, Sander Vandermolen, Daniel Wybo

Tekening: Geert De Sutter

Verantwoordelijke uitgever: Frank Smeets, voorzitter RLLK, Grote Baan 176, 3530 Houthalen-Helchteren.

Vormgeving: Akkuraat
Druk: Drukkerij Hendrixd

Wettelijk Depotnummer: D2012/10.676/17

November 2012

